ISSN 2311-8946

Науково-практичний журнал

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ»

3 (25) серпень 2019 року

Запоріжжя
2019

Науково-практичний журнал

Регіональна економіка та управління

3 (25) серпень 2019 р.

Редагування: Н. Літвиненко
Комп'ютерна верстка: І. Стратій

Журнал індексується
у наукометричній базі Index Copernicus

Відповідальність за достовірність інформації, яка представлена в друкованих матеріалах, несуть автори.
Редакція не завжди поділяє точку зору авторів.

Засновник науково-практичного журналу ГО «Східноукраїнський інститут економіки та управління»
Свідоцтво про державну реєстрацію ЗМІ:
КВ № 20514-10314Р від 20 грудня 2013 р.

Будь ласка, якщо у вас є запитання
до редакції, звертайтесь до нас
за телефоном або електронною поштою:
office@siee.zp.ua; +38 095 314 96 69

Підписано до друку 30.08.2019 р.
Формат 60х84/8.
Папір офсетний. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 14,18. Тираж 100 прим.
Зам. 0919/187. Ціна договірна.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна 46-а
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

ЗМІСТ

Березянко Т. В.
Міжнародне методичне забезпечення оцінки розвитку людського капіталу України 5
Бондарчук Л. В.
Розробка механізмів економічної безпеки підприємств за умов розвитку євроінтеграційних процесів 9
Гомон М. В.
Податкові пільги як втрачені доходи державного бюджету 14
Дейнега О. В., Дейнега І. О.
Прикладні аспекти реалізації збутової діяльності промисловими підприємствами 18
Іванов С. В., Ляшенко В. І., Трушкіна Н. В.
Особливості розвитку транспортно-логістичної системи Придніпровського економічного району 22
Клименко О. М., Мороз Е. Г., Шулик Ю. В.
Інформаційне забезпечення в контексті управління інноваційним розвитком підприємств водопровідно-каналізаційного господарства 28
Коверза В. С.
Особливості розвитку корпоративних фінансів в сучасних умовах 32
Ковтун В. А.
Значення, формування та використання робочої сили аграрних підприємств 35
Палієнко О. О.
Порівняльний аналіз теоретичних підходів оцінки дохідності акцій компаній 39
Петрушка О. В., Сидор І. П.
Корпоративні та індивідуальні пенсійні програми: особливості практичної реалізації 47
Погореленко Н. П., Шейко О. А.
Макропруденційні компоненти забезпечення фінансової стабільності банківської системи 51
Потоцька Ю. І., Погореленко А. К.
Проблеми імплементації угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 56
Пригодюк О. М., Поліщук В. С.
Маркетинг в соціальних мережах як рушійний напрям інформаційної економіки 60
Пригодюк О. М., Поліщук А. В.
Сучасний стан інформаційного ринку послуг 64

Рибальченко Л. В., Косиченко О. О.
Латентність економічних злочинів як загроза безпеці підприємництва в Україні.....68
Романко О. П.
Політика підвищення конкурентоспроможності регіону: оцінка, перспективи.....73
Савченко Т. Г., Теницька І. А.
Розкриття кредитної інформації як напрямок підвищення транспарентності фінансового ринку України.....77
Садовенко Ю. П., Поздняков Ю. В.
Вплив початкової ціни на вартість продажу майна при його примусовій реалізації з відкритих публічних торгів.....85
Сидор І. П., Коваль С. Л.
Потенційні можливості зростання фінансових ресурсів домогосподарств в Україні та їх вплив на рівень життя населення.....92
Kholodylova Anna
External credit installment regulation experience and possibilities of its use in Ukraine.....96
Шагіна С. О.
Концептуальні підходи до вартісно-орієнтованого управління фінансами корпорацій на сучасному етапі.....101
Шевченко В. О., Христофорова О. М.
Роль банківської системи в стимулюванні економічного розвитку країни.....105
Шедяков В. Е.
Экономическая мифология и восприятие трансформаций.....111
Ящук Т. А.
Сутність і тенденції позабюджетного фінансування закладів вищої освіти.....118

Shedyakov Vladimir Evgenievich
DSc (Sociology), PhD (Econ.)
free-lance (Kyiv, Ukraine)

ECONOMIC MYTHOLOGY AND TRANSFORMATIONS' PERCEPTION

Summary
The role of economic thinking for the culture of management in the new economy and for carrying out transformations is characterized. The necessary features of economic consciousness for the adequacy of behavioural economics to the challenges of the epoch are revealed. The correlation of the reflexive and common perception, theoretical and practical search for effective solutions in a hypercompetitive environment is analysed. On the basis of the work, conclusions about the ways of the likely increase of the efficiency in regulation of processes in a transition economy are drawn.
Key words: practice, theory, reality, ideas, economic consciousness, social myths, reflexivity, regulation.

УДК 336.143

Ящук Тетяна Анатоліївна
викладач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

СУТНІСТЬ І ТЕНДЕНЦІЇ ПОЗАБЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено, що протягом останніх років у системі фінансування вищої освіти існує тенденція зменшення частки надходжень бюджетних коштів і, як наслідок, розширення обсягів позабюджетного фінансування. За результатами проведеного аналізу фінансової звітності закладів вищої освіти виявлена позитивна динаміка надходжень до спеціальних фондів університетів. Визначено, що у позабюджетних надходженнях провідне місце займає плата за послуги, які надають заклади вищої освіти відповідно до законодавства згідно із їх основною діяльністю.
Ключові слова: заклади вищої освіти, механізм фінансування, фінансові ресурси, джерела фінансування, фінансове забезпечення, позабюджетне фінансування.

Постановка проблеми. В умовах недостатнього рівня розвитку національної економіки та пов'язаної з цим відсутності у держави достатніх фінансових ресурсів, необхідних для ефективного функціонування системи вищої освіти, у закладів освіти виникає проблема забезпечення достатніми обсягами грошових коштів. У сучасних вітчизняних соціально-економічних реаліях бюджетні асигнування закладів вищої освіти державної форми власності не забезпечують повного покриття витрат, які необхідні для підготовки фахівців.

Існує система чинників, які впливають на підвищення значущості позабюджетних джерел фінансування:

– скорочення державою бюджетних витрат на вищу освіту, яке постійно відбувається протягом останніх років;

– зростання вартості товарів і послуг, які необхідні університетам для забезпечення їх статутної діяльності;

– посилення конкуренції серед закладів вищої освіти в умовах функціонування ринку освітніх послуг.

Зменшення державою видатків на вищу освіту, яке відбувається протягом останніх десятиріч, змушує заклади вищої освіти для здійснення своєї діяльності у загальному обсязі витрат збільшувати частку позабюджетного фінансування. За рахунок цих ресурсів фінансується значна частка видатків для забезпечення функціонування матеріально-технічної бази, заробітної плати науково-педагогічних працівників, закупівлі комп'ютерної техніки, навчально-методичної літератури тощо.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності та особливостей позабюджетного фінансування закладів вищої освіти в умовах обмеженого надходження бюджетних коштів, аналіз структури надходжень до спеціального фонду університетів та шляхів активізації управлінської діяльності керівництва закладів щодо збільшення їх обсягів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансування діяльності закладів вищої освіти в умовах функціонування ринку освітніх послуг передбачає поєднання бюджетного фінансування із надходженням коштів до спеціальних фондів університетів як результат їх власної фінансово-економічної діяльності.

Вітчизняні вчені стверджують [1, с. 64], що рівень розвитку вищої освіти характеризується величиною витрат, рівнем та якісними показниками використання ресурсів (матеріальних, фінансових і трудових), необхідних для її функціонування. У реформуванні вищої освіти існує безліч різноманітних об'єктивних і суб'єктивних проблем, але проблема фінансового забезпечення є найбільш гострою і важливою на даний час, тому необхідне вироблення концептуальної основи для її вирішення.

 © Ящук Т.А., 2019

Шевченко Л.С. вказує на те, що диверсифікація джерел фінансування освіти (залучення коштів студентів, запровадження освітнього кредитування, відкриття програм платної додаткової професійної освіти, проведення наукових досліджень на замовлення та ін.) є одним із способів зменшення ресурсної залежності ВНЗ від держави. Ця проблема особливо загострилася внаслідок фінансово-економічної кризи, створюючи загрозу розвитку вищої освіти в Україні: з одного боку скоротилися можливості бюджетного фінансування ВНЗ та, як наслідок, зменшення рівня заробітної плати професорсько-викладацького складу, зменшення видатків на наукові дослідження, призупинення бюджетного фінансування пільгових кредитів на будівництво житла для науково-педагогічного та педагогічного персоналу; з іншого боку – зросла частка коштів спеціального фонду, зароблених власне державними вищими навчальними закладами [2].

Відповідно до Бюджетного кодексу України [3], складовими частинами спеціального фонду бюджету є:

1) доходи бюджету (включаючи власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування;

2) видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ);

3) кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету);

4) фінансування спеціального фонду бюджету.

Власні надходження грошових коштів закладів вищої освіти одержуються додатково до коштів загального фонду бюджету і долучаються до спеціального фонду їх бюджету, структура якого схематично зображена на рис. 1.

Отже, залучення позабюджетних коштів, зокрема, шляхом встановлення установами та закладами освіти платності навчання, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та надання додаткових освітніх платних послуг є однією із основних передумов зміцнення фінансового стану освітніх установ [4].

Аналіз формування спеціальних фондів вітчизняних педагогічних університетів, які є об'єктами дослідження, проведений на основі їх річних фінансових звітів, показав стійку тенденцію збільшення обсягів позабюджетних надходжень.

На рис. 2 показано обсяги та динаміку надходжень коштів у заклади вищої освіти до спеціальних фондів протягом 2014-2018 рр. Бачимо, що протягом цього періоду найбільше таких коштів було у Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (ХНПУ) – від 54645874,00 грн у 2014 році до 69217193,41 грн у 2018 році.

Загалом, усі заклади вищої освіти здійснюють цілеспрямовану активну діяльність з метою збільшення фінансових ресурсів, які необхідні їм для ефективної роботи і подальшого розвитку. Так, в Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (УДПУ)

Рис. 1. Структура формування спеціального фонду закладів вищої освіти

Джерело: складено автором на основі [3].

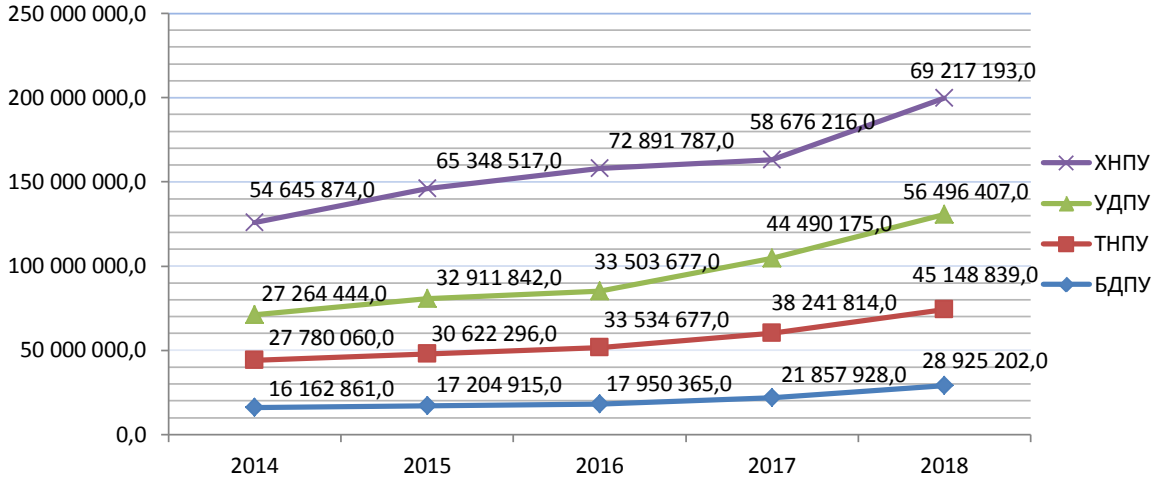

Рис. 2. Динаміка надходжень коштів у заклади вищої освіти у 2014-2018 рр. із спеціального фонду бюджету за КПКВК 2201160, грн.

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти

протягом п'яти років такі надходження збільшились на 107,2% (27264444,41 грн у 2014 р. і 56496407,02 грн у 2018 р.), Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ) – на 78,9% (16162861,03 грн і 21857928,58 грн), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (ТНПУ) – на 65,5% (27780060,62 грн і 45148839,34 грн), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди – на 26,7% (54645874,00 грн і 69217193,41 грн) відповідно.

Очевидно, що в умовах недостатнього бюджетного фінансування керівництво закладів освіти з метою покращення фінансового стану і забезпечення фінансової стійкості та збільшення надходження грошових коштів визначило та успішно реалізовує стратегічні і тактичні цілі у напряму ефективної фінансово-економічної діяльності. Вона може бути впроваджена за умови застосування сучасних методів управління фінансами, формування об'єктивних фінансових показників, налагодження контролю та аудиту за правильним використанням грошових засобів, розробки системи моніторингу та оцінки ефективності фінансової діяльності у різних напрямках, використання аналізу та моделювання для вибору оптимальних способів проведення діяльності у сфері фінансів [5].

З метою забезпечення обсягів грошових коштів, системності і комплексності позабюджетного фінансування керівництву закладів вищої освіти необхідно, передусім, визначити його конкретні шляхи у відповідності з нормативно-правовими документами, ввести практику складання кошторисів доходів та витрат, а також забезпечити ефективне накопичення і використання фінансових ресурсів та необхідних матеріально-технічних засобів.

У системі позабюджетного фінансування основним джерелом є надходження від плати за послуги, що надаються закладами згідно із законодавством (рис. 3). Заклади вищої освіти мають право здійснювати свою діяльність, яка приносить дохід, оскільки це відповідає цілям, визначеним їх установчими документами.

Аналіз величини фінансових надходжень, які отримали університети за надані послуги згідно з їх основною діяльністю показує, що усі вони протягом 2014-2018 рр. збільшували обсяги таких коштів. Разом з тим, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка останнім часом зменшив такий вид

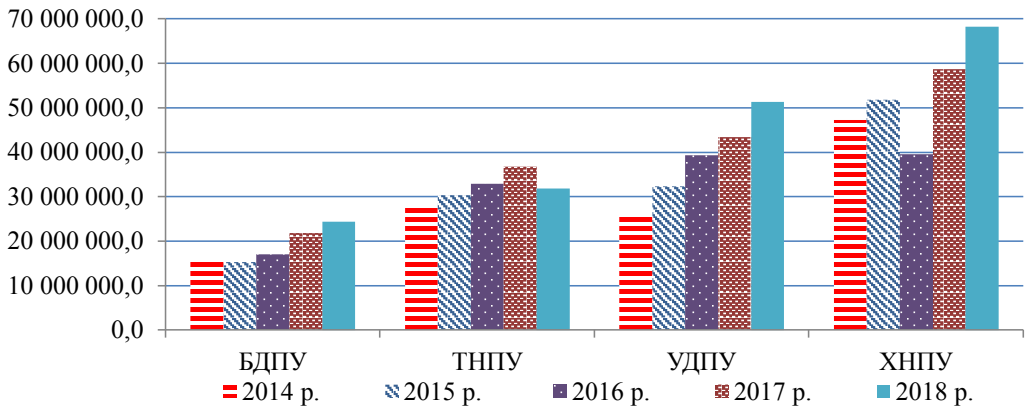

Рис. 3. Динаміка надходжень у заклади вищої освіти коштів, отриманих у 2014-2018 рр. як плата за послуги за КПКВК 2201160, грн

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності закладів вищої освіти

поповнення фінансових ресурсів на 4861597, 55 грн. (з 36726983,75 у 2017 р. до 31865386,20 у 2018 р.). Також відбулося зменшення у Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди у 2016 р. (39487501,92 грн), хоча в наступний період цю негативну тенденцію було змінено: за 2017 р. ним одержано 58676216,00 грн доходів та за 2018 рік – 68237605,00 грн.

Разом з тим, система позабюджетного фінансування закладів вищої освіти державної форми власності потребує удосконалення. Особливу актуальність тут має потреба впровадження для університетів ефективних фінансово-економічних регуляторів і стимулів, які б позитивно вплинули на процес надходження грошових коштів з позабюджетних джерел. Як стверджує І. Карзун [6, с. 114], у державних внз система фінансування базується на застарілих методах, де основною метою є виконання показників їх діяльності згідно з планами та фінансовими нормативами. кошти, зароблені внз, не використовуються достатньою мірою для власного розвитку, зокрема на створення дослідницької бази та співпраці з інституціями реального сектору. низька заробітна плата викладачів та допоміжного персоналу не сприяє мотивації для їх ефективної праці та призводить до відпливу фахівців до бізнес-структур або за кордон.

Оцінка фінансово-економічних результатів у діяльності внз за сучасних умов існування в освітньому просторі також є актуальною з позицій управління конкурентоспроможністю та важливості розробки стратегічних рішень щодо пошуку можливостей диверсифікації освітньої діяльності. Результати оцінки фінансово-економічних результатів діяльності закладів освіти дозволяють обґрунтувати рішення щодо максимізації доходів; побудови ефективного механізму управління вищим навчальним закладом; використання ринкових механізмів залучення фінансових коштів [7].

Висновки з проведеного дослідження. Вивчення рівня і тенденцій фінансового забезпечення діяльності закладів вищої освіти державної форми власності дало змогу зробити висновок про пріоритетність для більшості з них позабюджетних джерел формування фінансових ресурсів. Розширення позабюджетних джерел надходження коштів до закладів вищої освіти забезпечить створення передумов для впровадження ефективних інструментів управління їх фінансовими ресурсами. Це, у свою чергу, вплине на розширення їх економічної самостійності та автономії і підвищення рівня і якості підготовки фахівців.

Література:

1. Вахович І.М., Іщук Л.І., Пиріг С.О. Стан і проблеми вищої освіти в Україні. *Актуальні проблеми економіки.* 2014. № 1(151). С. 63-69.
2. Шевченко Л.С. Фінансування вищої освіти: подолання загроз ресурсної залежності. URL: http://www.rusnauka.com (дата звернення: 15.08.2019).
3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 01.01.2018. URL: https://zakon.help/law/2456-VI/edition01.01.2018 (дата звернення: 12.08.2019).
4. Курко М.Н. Правові засади цільового використання фінансових ресурсів у сфері вищої освіти. *Форум права.* 2010. № 3. С. 227-233. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3.pdf (дата звернення: 16.08.2019).
5. Ящук Т.А. Механізм фінансування закладів вищої освіти в умовах нестабільності ринку освітніх послуг : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Київ, 2019. 294 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/.../yashchuk.pdf (дата звернення: 17.08.2019).
6. Карзун І. Фінансове забезпечення інтеграційних процесів розвитку вищої освіти. *Вісник ТНЕУ.* 2015. № 2. С.113-119.
7. Ящук Т.А. Аналіз сучасного стану фінансового забезпечення вищої освіти в Україні. *Молодий вчений.* 2018. № 1(2). С. 1026-1030. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018__107 (дата звернення: 17.08.2019).

Ящук Татьяна Анатольевна
преподаватель кафедры маркетинга, менеджмента и управления бизнесом
Уманского государственного педагогического университета
имени Павла Тычини

СУЩНОСТЬ И ТЕНДЕНЦИИ ВНЕБЮДЖЕТНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ ЗАВЕДЕНИЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация
В статье исследовано, что в последние годы в системе финансирования высшего образования существует тенденция уменьшения доли поступлений бюджетных средств и, как следствие, расширение объемов внебюджетного финансирования. По результатам проведенного анализа финансовой отчетности заведений высшего образования выявлена положительная динамика поступлений в специальные фонды университетов. Определено, что во внебюджетных поступлениях ведущее место занимает плата за услуги, которые предоставляют заведения высшего образования в соответствии с законодательством по их основной деятельности.

Ключевые слова: заведения высшего образования, механизм финансирования, финансовые ресурсы, источники финансирования, финансовое обеспечение, внебюджетное финансирование.

Yashchuk Tetiana Anatoliivna
Lecturer of the Department of Marketing, Management and Business Management
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ESSENCE AND TENDENCIES OF EXTRABUDGETARY FUNDING OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Summary
The article deals with the fact that in recent years there is a tendency to decrease the share of budget revenues and, as a consequence, to expand the extrabudgetary funding in the system of higher education financing. According to the results of the financial statements analysis of higher education institutions, a positive dynamics of revenues to the university special funds was revealed. It was determined that in the extrabudgetary revenues the payment for services, provided by the higher education institutions in accordance with the legislation according to their main activity, takes the leading position.
Key words: higher education institutions, financing mechanism, financial resources, sources of financing, financial support, extrabudgetary funding.